

---

## ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КОНТРАБАНДИ ТОВАРІВ: ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА

### ACTUS REUS OF GOODS SMUGGLING: DOCTRINAL APPROACHES AND CASE LAW

**Віталій Чумак<sup>1</sup>**

*Національна академія внутрішніх справ (пл. Солом'янська, 1, м. Київ, 03035)*

**Vitalii Chumak**

*National Academy of Internal Affairs (1, Solomjanska Sq., Kyiv, Ukraine, 03035)*

---

*Отримано: 20.11.2025. Затверджено: 26.12.2025*

---

## АНОТАЦІЯ

У статті досліджується об'єктивна сторона контрабанди товарів як елемент складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-3 Кримінального кодексу України. Проаналізовано доктринальні підходи до визначення об'єктивної сторони та її ознак, а також правове регулювання в контексті чинного законодавства. Особлива увага приділена моменту закінчення контрабанди товарів та умовам добровільної відмови від протиправного наміру. На підставі аналізу судової практики визначено конкретні способи здійснення контрабанди товарів та механізми приховування предметів від митного контролю. Встановлено, що переміщення товарів у значному або великому розмірі є критерієм закінчення кримінального правопорушення, а недоведення діяння до кінця з обставин, що не залежать від волі особи, кваліфікується як замах на контрабанду товарів. Визначено, що прив'язка моменту закінчення контрабанди товарів до фактичного перетину митного кордону при вивезенні товарів ускладнює боротьбу з цим кримінальним правопорушенням, тоді як під час ввезення на територію України закінчена контрабанда фіксується після проходження митного контролю, що зменшує ризик пом'якшення кваліфікації діяння як замаху. Результати дослідження підкреслюють значущість об'єктивної сторони для кваліфікації контрабанди товарів, визначення моменту закінчення кримінального правопорушення та призначення відповідного покарання, а також обґрунтовують не-

---

<sup>1</sup> здобувач вищої освіти; orcid 0009-0007-6398-5803; e-mail: chvvadvokat@gmail.com

обхідність удосконалення законодавчого регулювання для підвищення ефективності протидії незаконному переміщенню товарів через митний кордон України.

**Ключові слова:** контрабанда; об'єктивна сторона; митний контроль; закінчене кримінальне правопорушення; замах на контрабанду; добровільна відмова.

## ABSTRACT

This article examines the *actus reus* of goods smuggling as an element of the criminal offense provided for in Article 201-3 of the Criminal Code of Ukraine. It analyzes doctrinal approaches to defining the *actus reus* and its constituent elements, as well as the legal framework under current legislation. Particular attention is paid to the moment of completion of the smuggling of goods and the conditions for voluntary abandonment of the unlawful intent. Based on an analysis of judicial practice, specific methods of smuggling goods and mechanisms for concealing items from customs control are identified. It has been established that the movement of goods in significant or large quantities is a criterion for the completion of a criminal offense, and failure to carry out the act due to circumstances beyond the person's control is classified as an attempt to smuggle goods. It has been determined that linking the moment of completion of goods smuggling to the actual crossing of the customs border upon export of goods complicates the fight against this criminal offense, whereas upon import into the territory of Ukraine, completed smuggling is recorded after passing through customs control, which reduces the risk of mitigating the classification of the act as an attempt. The results of the study emphasize the significance of the *actus reus* for qualifying smuggling, determining the moment of completion of the offense, and imposing the appropriate punishment, as well as substantiate the need to improve legislative regulation to enhance the effectiveness of combating the illegal movement of goods across the customs border of Ukraine.

**Key words:** smuggling; *actus reus*; customs control; completed criminal offense; attempt to smuggle; voluntary renunciation.

## I. ВСТУП

Контрабанда товарів як кримінально-правовий феномен є однією з найбільш актуальних проблем сучасного українського права, що характеризується високим рівнем суспільної небезпеки та шкодою економічним і фінансовим інтересам держави. Попри внесення системних змін до Кримінального кодексу (далі — КК) України та набрання з 1 липня 2024 року чинності нової статті 201-3 КК України, науково-правова проблема визначення об'єктивної сторони контрабанди товарів і моменту закінчення цього кримінального правопорушення залишається дискусійною та потребує детального аналізу.

Відсутність чіткого законодавчого визначення об'єктивної сторони кримінального правопорушення змушує правозастосовну практику спиратися на доктринальні моделі, які виділяють обов'язкові та факультативні ознаки складу кримінального правопорушення, вклю-

чаючи суспільно небезпечне діяння, суспільно небезпечні наслідки та причинно-наслідковий зв'язок між ними. Особливу увагу в наукових дослідженнях приділено специфіці переміщення предметів через митний кордон України, способам їх приховування від митного контролю, а також критеріям значного та великого розміру предметів контрабанди, що впливає на кваліфікацію правопорушення.

Невід'ємним елементом кримінально-правового аналізу є розмежування стадій готування, замаху та закінченого кримінального правопорушення, що дає змогу оцінити як дії суб'єкта, спрямовані на доведення протиправного умислу до кінця, так і випадки добровільної відмови від вчинення контрабанди. Ці положення мають практичне значення для формування єдиної правозастосовної практики та забезпечення ефективної протидії контрабанді товарів, ураховуючи різноманіття способів переміщення товарів та заходів митного контролю.

Проблематика кримінальної відповідальності за контрабанду товарів була предметом численних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед провідних вітчизняних авторів, які зробили значний внесок у розробку концептуальних та практичних аспектів кримінально-правового регулювання контрабанди, слід виділити: О. П. Гороха, Н. О. Гуторову, О. О. Дудорова, Ю. Б. Курилюка, Р. О. Мовчана, А. А. Музику, О. М. Омельчука, О. В. Процюка, А. В. Савченка, Г. О. Усатого, М. І. Хавронюка та ін. У своїх працях вони комплексно розглядали питання правового визначення складу контрабанди; форми та методи протидії незаконному переміщенню товарів через митний кордон; превентивні заходи; роль держави у забезпеченні економічної та фінансової безпеки через кримінально-правове регулювання. Проте проблема кримінально-правової кваліфікації контрабанди досі залишається не вирішеною та актуальною.

## II. МЕТА І МЕТОДОЛОГІЯ

Метою дослідження є комплексний аналіз об'єктивної сторони контрабанди товарів у контексті нової редакції статті 201-3 КК України, визначення моменту закінчення цього кримінального правопорушення, а також оцінка умов кваліфікації дій як замаху або закінченого кримінального правопорушення з урахуванням наукових підходів та судової практики.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів кримінально-правового аналізу, застосування яких забезпечило комплексне та системне вивчення об'єктивної сторони контрабанди товарів. У процесі дослідження використовувалися методи аналізу та синтезу, що дали змогу систематизувати доктринальні підходи до визначення об'єктивної сторони контрабанди товарів, виокремити її структурні елементи. Методи індукції та дедукції застосовувалися для формування узагальнених висновків щодо моменту закінчення контрабанди товарів на підставі аналізу конкретних судових рішень. Порівняльно-правовий метод дозволив зіставити наукові підходи до визначення моменту закінчення контрабанди товарів, а також до оцінки дій суб'єкта залежно від напрямку незаконного переміщення предметів — ввезення на митну територію України або їх вивезення за її межі. Метод юридичного моделювання використовувався для відтворення доктринальної моделі об'єктивної сторони контрабанди товарів та аналізу причинно-наслідкового зв'язку між діями правопорушника і суспільно небезпечними наслідками. Узагальнення результатів дослідження із застосуванням дедуктивно-індуктивного підходу забезпечило формування науково обґрунтованих висновків і рекомендацій щодо вдосконалення кримінально-правового регулювання протидії контрабанді товарів в Україні.

### **ІІІ. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ**

Питання об'єктивної сторони кримінального правопорушення залишається предметом постійного наукового аналізу, оскільки чинне кримінальне законодавство України не містить конкретного визначення, а її зміст формується у межах доктринальних концепцій кримінального права. У правовій науці об'єктивна сторона традиційно розглядається як системно організована сукупність юридично значущих ознак, що відображають зовнішній прояв кримінально протиправної поведінки суб'єкта та характеризують посягання на суспільні відносини, охоронювані кримінальним законом. Такий підхід дозволяє виокремити елементи, що формують структуру об'єктивної сторони, а також визначити їх роль у встановленні моменту закінчення кримінального правопорушення та його кваліфікації.

Аналіз наукових підходів свідчить, що, попри різноманіття формулювань, більшість визначень об'єктивної сторони кримінального правопорушення об'єднує вказівка на її зовнішній характер. Зокрема, М. І. Панов визначав об'єктивну сторону як зовнішнє вираження кримінального правопорушення, яке охоплює суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність), кримінально протиправні наслідки, причинний зв'язок між ними, а також такі додаткові ознаки, як місце, час, обстановка, спосіб і засоби вчинення кримінального правопорушення<sup>1</sup>. У свою чергу, Д. О. Балобанова та І. Б. Газдайка-Василишин акцентують увагу на нормативному характері цієї категорії, визначаючи її як сукупність встановлених кримінальним законом ознак, що відображають зовнішній процес вчинення кримінально протиправного діяння<sup>2</sup>.

Узагальнюючи доктринальні підходи, слід зазначити, що теоретична модель об'єктивної сторони кримінального правопорушення включає такі елементи: суспільно небезпечне діяння у формі дії або бездіяльності; суспільно небезпечні наслідки; причинно-наслідковий зв'язок між діянням і наслідками; а також факультативні ознаки, місце, час, спосіб, обстановку, засоби та знаряддя вчинення кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона реалізується через фактичне вчинення кримінального правопорушення, загальне визначення якого міститься у частині першій статті 11 КК України, відповідно до якої кримінальним правопорушенням є передбачене КК України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення<sup>3</sup>.

Будь-яке кримінальне правопорушення об'єктивно вчиняється за певних умов у конкретному місці, у визначений проміжок часу, за відповідної обстановки, із застосуванням певного способу та, за необхідності, з використанням знарядь або засобів. Ці ознаки можуть як прямо фіксуватися у диспозиції кримінально-правової норми, так і залишатися поза її межами, залежно від законодавчої конструкції відповідного складу. Місце, час і обстановка характеризують зовнішні умови

<sup>1</sup> Панов М. І. (ред.) (2019). Основи кваліфікації злочинів: навч. посіб. Харків: Право. 378 с.

<sup>2</sup> Балобанова Д. О., Газдайка-Василишин І. Б. (2025). Об'єктивна сторона кримінального правопорушення: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС. 60 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi84/0063952.pdf>

<sup>3</sup> Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

вчинення діяння, тоді як спосіб і засоби безпосередньо відображають специфіку самої дії або бездіяльності, вказуючи на прийоми, методи та предмети матеріального світу, використані суб'єктом для досягнення кримінально протиправного результату.

Об'єктивну сторону контрабанди, відповідно до диспозиції статті 419 КК України, товарів становлять дії, які полягають у переміщенні через митний кордон України поза митним контролем або з приходом від митного контролю товарів (крім підакцизних товарів та електричної енергії), вчиненому у значному розмірі.

Під переміщенням предметів через митний кордон України у контексті кримінально-правової характеристики контрабанди товарів слід розуміти будь-які дії, пов'язані з фактичним ввезенням предметів на митну територію України, їх вивезенням за її межі або транзитним переміщенням через цю територію, незалежно від способу здійснення таких дій. Законодавче та правозастосовне тлумачення охоплює як традиційні способи переміщення, так і нетипові, зокрема із залученням спеціально тренованих тварин, використанням трубопровідного транспорту, ліній електропередачі та інших технічних або інженерних засобів.

Предмети контрабанди товарів можуть перетинати митний кордон через сухопутні, морські або повітряні ділянки, як у супроводі осіб, які безпосередньо перетинають кордон, так і без їх фізичної присутності, наприклад шляхом пересилання у міжнародних поштових або вантажних відправленнях, що не виключає кримінальної відповідальності.

Обов'язковою ознакою складу відповідного кримінального правопорушення є місце його вчинення, яким визнається митний кордон України. За загальним правилом він співпадає з державним кордоном України, однак з урахуванням винятків, пов'язаних із функціонуванням спеціальних митних зон, які, хоча й мають особливий правовий режим, у кримінально-правовому сенсі входять до складу митного кордону держави.

Переміщення предметів поза митним контролем охоплює дії, що здійснюються з порушенням установленого порядку митного оформлення та контролю, зокрема: переміщення товарів або інших предметів поза місцями офіційного розташування митних органів; переміщення у межах митного органу, але за межами визначеної зони митного контролю; переміщення поза встановленим часом здійснення митного оформлення, зокрема до відкриття або після закриття митниці, якщо

вона не працює цілодобово; переміщення із застосуванням незаконного звільнення від митного контролю, у тому числі внаслідок протиправних рішень чи дій посадових осіб.

Переміщення предметів з приховуванням від митного контролю характеризується використанням таких способів, які ускладнюють або унеможливають їх своєчасне виявлення митними органами. До таких способів, зокрема, належать: використання тайників, тобто спеціально виготовлених або переобладнаних схованок у транспортних засобах, технічному устаткуванні, тарі, предметах одягу та інших об'єктах; застосування інших прийомів маскування, що утруднюють виявлення предметів, зокрема їх приховування в організмі чи на тілі людини або тварини, у взутті, головних уборах, порожнинах транспортних засобів, багажі, продуктах харчування, предметах особистого користування тощо; надання одним предметам вигляду інших шляхом істотної зміни їх зовнішніх ознак, характеристик упаковки або тари з метою введення в оману митних органів щодо справжньої природи предметів (так зване камуфлювання); подання митним органам документів, що слугують формальною підставою для переміщення предметів через митний кордон, але є: а) підробленими; б) отриманими незаконним шляхом, у тому числі внаслідок подання завідомо неправдивих відомостей або зловживання службовим становищем; в) такими, що містять недостовірні дані щодо кількісних, якісних, вартісних або інших істотних характеристик предметів, умов угоди, відправника чи одержувача, країни походження або призначення; г) документами, які фактично є підставою для переміщення інших предметів, ніж ті, що заявляються.

Так, у вироку суду від 14 лютого 2025 року було встановлено, що «обвинувачений, керуючи вантажним транспортним засобом з причепом, в'їхав на митну територію України через міжнародний пункт пропуску «Краковець–Корчова» митного поста «Краковець» Львівської митниці та, діючи з метою уникнення митного контролю і митного оформлення, передбачених Митним кодексом України, обрав канал митного контролю, призначений для декларування товарів, однак фактично подав митному органу декларацію з неправдивими відомостями, не заявивши жодних товарів.

Водночас у ході митного огляду транспортного засобу та причепа працівниками митниці було виявлено значну кількість незадекларованих товарів комерційного призначення, зокрема одяг різних торго-

вих марок, побутову техніку, засоби для догляду за волоссям, а також транспортні засоби (мотоцикли), загальною вагою понад одну тонну. Таким чином, фактичні дії обвинуваченого полягали у ввезенні товарів на митну територію України з приховуванням від митного контролю, що проявилось як у недекларуванні предметів, так і у створенні видимості відсутності товарів, які підлягали обов'язковому митному оформленню. Судом встановлено, що вартість виявлених товарів становила 10 359 544,72 грн, що у п'ять тисяч і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян та утворює значний розмір предмета кримінального правопорушення. Таким чином, ОСОБА\_1 чинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 201-3 КК України»<sup>1</sup>.

Ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, залежно від того, як вони закріплені у диспозиції відповідної статті Особливої частини КК України, поділяються на обов'язкові та факультативні. Такий поділ має умовний характер і зумовлений особливостями законодавчої конструкції конкретного складу кримінального правопорушення. У кримінально-правовій теорії прийнято виокремлювати усічені, формальні та матеріальні склади кримінальних правопорушень. Визначення того, до якого виду належить конкретний склад, є важливим, оскільки саме від цього залежить встановлення моменту закінчення кримінального правопорушення, а отже і правильна його кваліфікація.

З позицій *de lege ferenda* заслуговує на увагу те, що властиве чинній редакції статті 201-3 КК України «прив'язування» моменту закінчення контрабанди товарів до фактичного перетину митного кордону у випадках вивезення предметів за межі держави зумовлює ситуацію, за якої закінчений склад кримінального правопорушення, як правило, констатується лише після потрапляння таких предметів на територію іншої держави. Це істотно ускладнює ефективну протидію контрабанді. Перенесення моменту закінчення цього кримінального правопорушення на більш ранню стадію можливе виключно за умови внесення відповідних змін до статті 201-3 КК України. При цьому слід ураховувати, що під час ввезення предметів на митну територію України факт закінченої контрабанди товарів констатується після перетину мит-

<sup>1</sup> Вирок Яворівського районного суду Львівської області від 27.08.2025 у справі № 944/3012/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129777514>

ного кордону та проходження митного контролю, що дозволяє уникати вимушеної кваліфікації таких діянь як замаху з посиланням на статтю 15 КК України та, відповідно, призначення м'якшого покарання<sup>1</sup>.

Дії, спрямовані на створення умов для контрабанди (зокрема придбання предметів для подальшого незаконного переміщення, підшукування контрагентів, визначення маршрутів, надання предметам іншого вигляду, внесення завідомо неправдивих відомостей до документів тощо), слід розцінювати як готування до кримінального правопорушення відповідно до статті 14 та статті 201-3 КК України.

У вітчизняній кримінально-правовій науці проблематика визначення моменту закінчення контрабанди неодноразово ставала предметом ґрунтовних досліджень, передусім дисертаційного рівня<sup>2</sup>.

Загалом у юридичній літературі сформувалися дві протилежні наукові позиції. Представники першої з них вважають, що контрабанду слід визнавати закінченою не лише у разі фактичного переміщення предметів через митний кордон, а й тоді, коли спробу такого переміщення було припинено митними або прикордонними органами під час огляду. Відтак момент закінчення кримінального правопорушення вони пов'язують із виявленням прихованих предметів під час митного контролю за наявності інших ознак складу кримінального правопорушення. При цьому наголошується, що кримінальна відповідальність за контрабанду можлива лише у разі вчинення незаконних дій на території України<sup>3</sup>.

Натомість інша група науковців наполягає на тому, що контрабанду слід визнавати закінченою виключно з моменту фактичного перетину предметами митного (державного) кордону поза митним контролем або з приховуванням від нього, незалежно від напрямку переміщення<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> Дудоров О., Мовчан Р. (2021). Про перспективи рекриміналізації контрабанди товарів (нотатки на полях президентського законопроекту). *Юридичний вісник України*. № 29, № 30.

<sup>2</sup> Нетяга В. (2021). Проблема визначення моменту закінчення контрабанди в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 2. С. 232–237. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2021-2-232-237>

<sup>3</sup> Бабіков Д. В. (2022). Момент закінчення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним переміщенням предметів через митний кордон України: аналіз наукових позицій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. № 73. Ч. 2. С. 109–114. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.49>

<sup>4</sup> Омельчук О. М. (2002). Контрабанда за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / ЛНУ ім. І.Франка. Львів. 239 с.

О. Кравченко у дисертаційному дослідженні обґрунтовує, що у випадках переміщення предметів поза митним контролем визначення моменту закінчення кримінального правопорушення, як правило, не становить істотних труднощів, оскільки таке кримінальне правопорушення визнається закінченим із моменту фактичного перетинання предметами митного кордону. Водночас при контрабанді з приховуванням від митного контролю це питання потребує детального аналізу стадій митного оформлення. Автор обґрунтовує двоступеневий характер дій особи: під час вивезення — спочатку митний контроль і оформлення, а потім перетин кордону; під час ввезення — навпаки. З огляду на це «переміщення» не може ототожнюватися з фізичним перетином кордону особою<sup>1</sup>.

В свою чергу, О. Омельчук наголошує, що законодавець пов'язує момент закінчення контрабанди з фактичним незаконним переміщенням предметів через митний кордон України. Якщо предмети виявлено під час митного огляду при виїзді за межі держави, дії слід розцінювати як замах. Водночас незаконне ввезення предметів, виявлених уже після перетину митного кордону, утворює закінчений склад кримінального правопорушення. Разом із тим науковець слушно зауважує, що такий підхід не усуває проблеми нерівності правової оцінки діянь залежно від напрямку переміщення предметів<sup>2</sup>.

Підхід В. Нетяги заслуговує на позитивну оцінку, оскільки він здійснює комплексний аналіз моменту закінчення контрабанди товарів з урахуванням різниці між ввезенням та вивезенням предметів через митний кордон. Автор обґрунтовує, що під час ввезення контрабанда є закінченою з моменту перетину предметами митного кордону, тоді як під час вивезення поза митним контролем, з моменту перетинання лінії кордону, оскільки саме ця дія є визначальною для досягнення протиправної мети<sup>3</sup>.

Отже, об'єктивна сторона контрабанди товарів характеризується трьома обов'язковими ознаками: *діянням* — незаконним переміщен-

<sup>1</sup> Кравченко О. О. (2010). Кримінально-правова характеристика контрабанди (ст. 201 КК України): дис. ...канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Київ. міжнар. ун-т. Київ, 203 с.

<sup>2</sup> Омельчук О. М. Зазначена праця.

<sup>3</sup> Нетяга В. (2021). Проблема визначення моменту закінчення контрабанди в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 2. С. 232–237. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2021-2-232-237>

ням товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю; *наслідками*, які полягають у заподіянні значної шкоди охоронюваним законом суспільним відносинам у сфері митної безпеки та фінансових інтересів держави, що законодавчо конкретизується досягненням значного розміру предмета контрабанди, тобто перевищенням його загальної вартості у п'ять тисяч і більше разів неоподаткованого мінімуму доходів громадян; *причинним зв'язком* між вказаним діянням і настанням зазначених наслідків.

Визначаючи момент закінчення контрабанди товарів, слід виходити з того, що закінчене кримінальне правопорушення настає з моменту, коли через митний кордон України переміщено товари у значному або великому розмірі, тобто коли загальна вартість предметів контрабанди перевищує п'ять тисяч або десять тисяч разів неоподатковуваний мінімум доходів громадян відповідно. У такому випадку встановлюється факт значної шкоди (ч. 1 ст. 201-3 КК України) або великого розміру предметів контрабанди товарів (ч. 2 ст. 201-3 КК України), що є критерієм закінчення кримінального правопорушення.

Так, *ОСОБА\_1*, 28 грудня 2024 року, перебуваючи в зоні міжнародного пункту пропуску «Устилуг–Зосин» Волинської митниці, здійснили переміщення через митний кордон України товарів з приховуванням від митного контролю, які відповідно до положень Податкового кодексу України не є піддакцизними. До вказаних товарів належали: годинник Audemars Piguet Royal Oak Offshore серійний № XX5859K, годинник Audemars Piguet Royal Oak Selfwinding серійний № JT9183H, годинник Arnold&Son Time Pyramid серійний № 31.3.1.01.081, годинник Rolex «Sky Dweller» серійний № 47UU2355, годинник Audemars Piguet Royal Oak Ladies серійний № KG1381J, годинник Breguet Type XX/Type XXI, ланцюжок із підвіскою в жовтому золоті 750 торговельної марки Van Cleef & Arpels лінійки «Vintage Alhambra», браслет «Bvlgari» колекції «Serpenti». Загальна вартість вказаних предметів становила 12 442 581 грн, що у п'ять тисяч і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, утворюючи значний розмір предмета кримінального правопорушення. Переміщення здійснено із застосуванням способів, що ускладнюють виявлення предметів, зокрема шляхом їх приховування в особистих речах та салоні транспортного засобу, що підтверджує умисний характер дій та спрямованість на ухилення від митного конт-

ролю. На підставі вищевикладеного дії ОСОБА\_1 кваліфіковано за ч. 2 ст. 201-3 КК України, як незаконне переміщення через митний кордон України товарів з приховуванням від митного контролю у значному розмірі за попередньою змовою групою осіб<sup>1</sup>.

Якщо переміщення товарів не було доведено до кінця з причин, що не залежали від волі особи (наприклад, товари були виявлені під час митного огляду або при спробі незаконного переміщення через митний кордон), такі дії підлягають кваліфікації як замах на кримінальне правопорушення. То ж, замахом на контрабанду товарів є вчинення особою з прямим умислом діяння (дій або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на незаконне переміщення товарів через митний кордон України, якщо кримінальне правопорушення не було закінчено з причин, що не залежали від волі винного.

Так, 24 липня 2025 року ОСОБА\_1, діючи на підставі договору доручення, отримав від іншої особи грошові кошти в іноземній валюті (160 000 доларів США та 100 000 євро) з метою їх перевезення та передачі третій особі у визначений строк. Усвідомлюючи неможливість своєчасного виконання зобов'язання обраним маршрутом, він вирішив скоротити шлях, здійснивши поїздку через територію Республіки Молдова.

Розуміючи, що переміщення готівкових коштів у сумі, що перевищує встановлений законодавством поріг, підлягає обов'язковому декларуванню, ОСОБА\_1 сформував умисел на незаконне переміщення іноземної валюти через митний кордон України з приховуванням від митного контролю. З метою реалізації цього умислу він обладнав у транспортному засобі спеціальну схованку, використавши технічні порожнини салону автомобіля, в які помістив грошові кошти, попередньо запаковані з метою ускладнення їх виявлення. Увечері того ж дня ОСОБА\_1 прибув до міжнародного автомобільного пункту пропуску «Маяки–Удобне–Паланка», де, обравши смугу руху «зелений коридор», фактично заявив про відсутність предметів, що підлягають письмовому декларуванню. Під час митного огляду працівниками митного органу у спеціально обладнаних порожнинах автомобіля було виявлено приховані грошові кошти. Загальна вартість виявленої іноземної валюти за

<sup>1</sup> Вирок Володимирського міського суду Волинської області від 16.10.2025 у справі № 154/2644/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131045351>

офіційним курсом Національного банку України на момент вчинення діяння становила понад 11,5 млн грн, що є значним розміром. Таким чином, особа виконала всі дії, які вважала необхідними для доведення кримінального правопорушення до кінця, однак кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі, у зв'язку з викриттям під час митного контролю. Таким чином, ОСОБА\_1 вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 201-3 КК України, як закінчений замах на контрабанду товарів<sup>1</sup>.

Отже, об'єктивну сторону контрабанди товарів складають умисні дії з переміщення предметів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, наслідком яких є заподіяння значної шкоди охоронюваним законом суспільним відносинам. Коли переміщення доведене до кінця і загальна вартість товарів перевищує п'ятикратний або десятикратний неоподатковуваний мінімум доходів громадян, встановлюється факт закінченого кримінального правопорушення за частиною першою або частиною другою статті 201-3 КК України. Якщо ж кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від волі винного, його дії кваліфікуються як замах на контрабанду товарів.

#### IV. ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження встановлено, що об'єктивна сторона контрабанди товарів характеризується системою обов'язкових ознак, які включають суспільно небезпечне діяння у вигляді незаконного переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від нього, заподіяння значної шкоди охоронюваним законом суспільним відносинам та наявність причинно-наслідкового зв'язку між діянням і наслідками. Встановлено, що переміщення товарів у значному або великому розмірі є критерієм закінчення кримінального правопорушення, а недоведення діяння до кінця з обставин, що не залежать від волі особи, кваліфікується як замах на контрабанду товарів.

Аналіз статті 201-3 КК України та судової практики показав, що прив'язка моменту закінчення контрабанди товарів до фактичного

<sup>1</sup> Вирок Київського районного суду м. Одеси від 08.09.2025 у справі № 947/32574/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130096055>

перетину митного кордону при вивезенні товарів ускладнює боротьбу з цим кримінальним правопорушенням, тоді як під час ввезення на територію України закінчена контрабанда фіксується після проходження митного контролю, що зменшує ризик пом'якшення кваліфікації діяння як замаху.

Отримані результати дозволяють зробити висновок про необхідність подальшого вдосконалення законодавчого регулювання моменту закінчення контрабанди для забезпечення рівності правової оцінки діянь залежно від напряму переміщення предметів та підвищення ефективності протидії незаконному переміщенню товарів через митний кордон України. Водночас узагальнення доктринальних підходів, аналіз нормативної бази та судової практики підтверджує, що правове визначення об'єктивної сторони контрабанди товарів є ключовим елементом для забезпечення належної кваліфікації дій суб'єкта та призначення пропорційного покарання, що, у свою чергу, сприяє реалізації принципів законності та захисту фінансових інтересів держави.

## ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бабіков Д. В. (2022). Момент закінчення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним переміщенням предметів через митний кордон України: аналіз наукових позицій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. № 73. Ч. 2. С. 109–114. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.49>
2. Балобанова Д. О., Газдайка-Василишин І. Б. (2025). Об'єктивна сторона кримінального правопорушення: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС. 60 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi84/0063952.pdf>
3. Вирок Володимирського міського суду Волинської області від 16.10.2025 у справі № 154/2644/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131045351>
4. Вирок Київського районного суду м. Одеси від 08.09.2025 у справі № 947/32574/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130096055>
5. Вирок Яворівського районного суду Львівської області від 27.08.2025 у справі № 944/3012/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129777514>
6. Дудоров О., Мовчан Р. (2021). Про перспективи рекриміналізації контрабанди товарів (нотатки на полях президентського законопроекту). *Юридичний вісник України*. № 29, № 30.
7. Кравченко О. О. (2010). Кримінально-правова характеристика контрабанди (ст. 201 КК України): дис. ...канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Київ. міжнар. ун-т. Київ, 203 с.
8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
9. Нетяга В. (2021). Проблема визначення моменту закінчення контрабанди в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 2. С. 232–237. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2021-2-232-237>

10. Омельчук О. М. (2002). Контрабанда за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / ЛНУ ім. І.Франка. Львів. 239 с.
11. Панов М. І. (ред.) (2019). Основи кваліфікації злочинів: навч. посіб. Харків: Право. 378 с.

## REFERENCES

1. Babikov D. V. (2022). Moment zakinchennya kryminalnykh pravoporushen, povyazanykh iz nezakonnym peremishchennyam predmetiv cherez mytnyy kordon Ukrayiny: analiz naukovykh pozytsiy [The moment of termination of criminal offenses related to the illegal movement of objects across the customs border of Ukraine: analysis of scientific positions]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Law Series*. No. 73. Vol. 2. pp. 109–114. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.49> [in Ukrainian].
2. Balobanova D. O., Gazdaika-Vasilyshyn I. B. (2025). Obyektyvna storona kryminalnoho pravoporushennya [The objective side of a criminal offense]. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. 60 p. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi84/0063952.pdf> [in Ukrainian].
3. Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 2341-III of April 5, 2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
4. Dudorov O., Movchan R. (2021). Pro perspektyvy rekryminalizatsiyi kontrabandy tovariv (notatky na polyakh prezidentskoho zakonoprojektu) [On the Prospects for the Recriminalization of Goods Smuggling (Notes on the Presidential Bill)]. *Legal News of Ukraine*. No. 29; No. 30. [in Ukrainian].
5. Kravchenko O. O. (2010). Kryminalno-pravova kharakterystyka kontrabandy (st. 201 KK Ukrayiny) [Criminal and legal characteristics of smuggling (Article 201 of the Criminal Code of Ukraine)]: dissertation ... candidate of law: speciality 12.00.08 / Kyiv International University. Kyiv, 203 p. [in Ukrainian].
6. Netyaga V. (2021). Problema vyznachennya momentu zakinchennya kontrabandy v Ukrayini [The problem of determining the moment of the end of smuggling in Ukraine]. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. No. 2. pp. 232–237. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2021-2-232-237> [in Ukrainian].
7. Omelchuk O. M. Kontrabanda za kryminalnym pravom Ukrayiny [Smuggling under the Criminal Law of Ukraine]: dissertation ... candidate of law: speciality 12.00.08 / I. Franko Lviv National University. Lviv, 2002. 239 p. [in Ukrainian].
8. Panov M. I. (ed.) (2019). Osnovy kvalifikatsiyi zlochyniv [Fundamentals of Crime Qualification]: Textbook. Kharkiv: Law. 378 p. [in Ukrainian].
9. Verdict of the Kyiv District Court of Odessa dated September 8, 2025, in Case No. 947/32574/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130096055> [in Ukrainian].
10. Verdict of the Volodymyr City Court of Volyn Oblast dated October 16, 2025, in Case No. 154/2644/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131045351> [in Ukrainian].
11. Verdict of the Yavoriv District Court of Lviv Oblast dated August 27, 2025, in Case No. 944/3012/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129777514> [in Ukrainian].